

րոնց մէջ դիմում են շանին հօրը, ճանաչող որդուն և ճշգրիտ հոգուն: Գառաւորում, օրհնում և գովում, Հայց, Եկեղեցու ընդունած և գաւառած սկզբունքը պաշտպանում: Սրունք օրինակ կարող ենք առաջարկել Ս. Հոգւոյ գալուստեան տօնին երգելի շարականներէն Օրհնութիւնն ու Հարցը նոյն աւուր: —

«Երբորգութիւն անբաժանելի և զօրութիւն երկնային» և «Ջշուգւոյն զգալուստն տօնեմք, որ միութարեաց գաւառքաւան»¹:

ՇԱՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ԾԱԽԻՄԱՆ. ՆՊԱՏԱԿԸ

Շարականների ծագման պատճառը կամ նպատակը պիտի չորոնենք մեր պատմագիրների մէջ կամ այլուր, այլ պէտք է կարգաւք զանաք ուսումնասիրական մօքով, և անմիջապէս կ'իմանանք թէ ինչու աւելցան սաղմոսերգութեան վերայ շարականները:

Նախ տաննեք ինչ է սրանց բովանդակութիւնը: Շարականների մէջ երգւած են գլխաւորաբար Քրիստոսի անօրինութիւնները, Ծնունդը, Մկրտութիւնը, Թլփառումը, քառասորեայ գալուստն ի Տաճար, եկաւորութիւնն ի Բեթանիա և յԵրուսաղէմ, Յարութիւնը, Համարձուծը, այլ և սրբերի յօգուտ ընդհանուր և կեղեցւոյ գործը կամ մարդաստացումը: Կարգաւք այս բոլորը, մենք անհում ենք պատմուած գէպքեր Քրիստոսի կեանքից՝ պարզ և հասկանալի ոճով, յաճախ նոյնիսկ Սուրբ Գրքի լեզուով: ուրիշն՝ նորա համար է, որ ժողովուրդը (իւր ժամանակի) երամշտութեան ժամանկութեամբ տպաւորէ իւր մօքով կրօնի ճշմարտութիւններն ու եկեղեցու հաւատալիքները:

Շարականների մէջ, բացի նրանից, որ երգուած են Քրիստոսի անօրինութիւնները, կայ երգուած և Ս. Երբորգութեան երգը անձանց յարաբերութիւնը այնպէս, ինչպէս կը դաւանէ մեր Ս. Եկեղեցին:

ՎԱՅԱՆ ԲԺՇԿԵԱՆ

(Շարունակելի՝ 1)

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

“ՀԱՅ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՒ

ԹՈՐՈՍ ԴՕՍԷԻՆ”

Էդիկեմով՝ ՎԱՅԷ Ծ. ՎՐԳ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԻԱՆ

Տպ. Վեներիկ, Պ. Ղազար — 1983 — էջ՝ 67

Հատորիկ մը և, (և, եթէ չեմ սխալիր, հինգերորդը), Ս. Աթոռիս երիտասարդ ու բանիբուն Միտրանէն, լայն տեսած գործնալ վենետիկի Ս. Ղազարու Տպարանէն, գեղատիպ կողքով և մաքուր ու հաշակաւոր ապագութեամբ:

Չարմանալի, Թերեա, այս տողերը, գրուած մէկու մը կողմէ՝ որ մերժած է բաւարարական (մանրանկարչութիւնը խորթ չէ բանաւորութեան) հատորներու գոյութեան իրաւունքը իր գրագարանին մէջ: Որուն համար բանարուեստի բոլոր մարդերէն ձեռագրական—հնագիտական կերթանքները թուած են չոր ու անհրապոյր:

Հայր վաչէի այս անգամ ձեռնած նիւթը, մանադիտական իր բնոյթով և շեշտերէն տգտապաշտ նկարագրով, դարձուցած է իր քայլերը աւելի առոյգ ու ինքնավստահ: Շեշտ ու համարձակ է իր խօսքը և ոճը՝ առոյգ ու անմշուշ:

Ինչ որ օրտառուէ ըլլալու համար շագրուէ է այս պարագային, Հայր վաչէի սրտեռանդն նուիրումն է հանդէպ հայ գիրն ու գիրքը, երբ իրմէ աւելի տաղանդաւոր ու համալսարանաւարտ հոգեւորականներ — վատահեմ թէ Հայր Սուրբը, իր անյիշալարութեամբն ու սրտին անսահման բաբոթեամբը ներողամիտ պիտի ըլլայ իմ այս հատաբանումին — յուճկատակը վատնեն իրենց կորովն ու սուղ ժամերը՝ իրենց հոգեւոր առաքելութեան Նպատառը ձեռնարկներէ իրենց այլուրուութեամբ (կ'ապաւինիմ տա վերլիններան ալ ներողամտութեան): Մէկ—երկու տարին անգամ մը հրապարակ ինչեւ գրքոյկով մը՝ անարուեստ որքան ապագարոյ մեր ժամանակին ու ապերախտ մեր մի-

* և ** նոյն, էջ 381:

ջալւայրին մէջ՝ հոսանքն ի վեր թիւղա-
րելու հաժկու կամքին յայտարարն է
ամէն րանէ առաջ, ու այդու իսկ արժանի
մեր քաջալիքութեան ու գնահատանքին:

Նիւթը, զոր կը ձեռնէ Հայր Վաչէ
նոր իր այս գրքով, ըսի թէ գուրո կը
մնայ անմիջական հետաքրքրութեանս պա-
րտնակէն: Սակայն անվարան կրնամ
յայտարարել — յենած նիւթին մասնա-
գէտներու կարծիքներուն ու վրայ — թէ
սենի իր որոշ շահագրգռութիւնը մեր
մանր արուեստներու սիրահարներուն հա-
մար, Հայ Վաչէ տէրն է իր նիւթին: Ու
ասիկա աւելի է փան ձրի գովասանք մը,
հեղինակին հանդէպ ամենաւնի համակրա-
կան զգացումներու իր արդիւնք:

Մենք է նպատակ, զոր մեր անցեալի
արժէքներուն — գլխաւորաբար մշակու-
թային — վերբերումը ընելու հոգեւած
այս է նմանօրինակ հատորները կը բերեն
մասնաւորաբար սփիւռքի ամայառտաննե-
րուն մէջ կայք հաստատած մեր ժողո-
վարդի բնկորներուն, որոնք տեղական
աննպաստ պայմաններէն ժառանգած ի-
րենց ստորակայութեան զգացումը (ազ-
գային ոգիի թմրեցումը իր անարկու իր
գերով) վանելու և օտարներուն առջև
ւզողով) չմնալու կարիքը ունին:

Իրենց ազգային դիմագիծն ու նկարա-
գիրը վրայ տալու հովանէտ, ձեւման ու
քայքայման ճամբան բռնած գաղութներ
կը նմանին իրենց կեանքին շողէն ու
հուրքէն պարպուած ասորիքաւորներու:
Ինչ դեր որ կը կատարեն ինչ ու պայծառ
օրերուն իրադրութեամբ բարի ու պատ-
ուաբեր արարքները՝ անոնց գիտակցու-
թեանը մէջ ամբացնելու այն համոզումը
թէ գուր տեղը չէ որ աշխարհ են եկած,
նոյնը կը կատարէ ցոք ու ցրիւ գաղութ-
ներուն համար անցեալի ազգային ար-
ժէքներու ընտելացումը, շրջեցումով իրեն
ազգ գոյատեւելու իրենց կամքը (թէ և
պատկերը չըլլայ բոլորովին հարազատ,
քանզի մարդկային կեանք մը անխուսա-
փելիօրէն կը գիտէ իր վախճանին, մինչ
ազգերն ու ժողովուրդները կրնան երթալ
մինչև յաւերժութիւն, և թէ կարենան ան-
շուշտ չպարպուիլ յարատեւելու կամքէն
ու կորովէն):

Հայր Վաչէի գրքին առիթով հրա-
պարակ նետուած հարցեր շատ հեռուններ
սարին զիս: Հիմա քանի մը խօսք՝ գեր-
քային բովանդակութեան ու արժէքի
մասին որ, ինչպէս ըսի, յոյժ գնահատելի
է ու բարենիշ կ'ապահովէ հեղինակին:

Երկու մասերէ բաղկացած հատորիկը
կը բացուի Ներածականով մը, ուր ամ-
փոփ տեղեկութիւններ տրուած են ման-
րանկարչական արուեստի ծագման, յո-
րինուածքին և ոճին մասին:

Առաջին մասին մէջ, հայ և օտար
աղբիւրներու օգտագործումով (ցանկը,
տրուած նիւթերու աւարտին, պատկեր
է ըստ բաւականին), հեղինակը կը խօսի
իր արժատները մինչև գրեթէ գիւտը և
Ոսկեղաբը երկարած հայ մանրանկարչու-
թեան մասին, անդորդաւանդով դարերու
ընթացքին անոր կրած ազդեցութեանց:
Սակայն այդ բոլորով հանդերձ հեղինակը
որդար՝ հպարտութեամբ կը հաստատէ թէ
ան յաջողած է օտեղծել ինքնաւրոյն ոճ
մը և զայն պահպանել ու զարգացնել
դարերու երկայնքին:

Հեղինակը համադրական տկնարկ մը
կը նետէ մեր մանրանկարչութեան զանա-
զան կեդրոններուն վրայ, թուելով ա.
նունները տողանդաւոր ու հրախտարժան
մանրանկարչներու և ծաղկողներու, և
վեր առնելով մասնայատուկ երանգները
անոնց ստեղծագործութեան:

Երկրորդ մասին մէջ մասնաւոր գո-
վածութիւն կ'առնի իրիկեան հայ մանրանկար-
չութեան մասին: Հոն է որ իրագործուած
են ժեմադոյն նուաճումները արուեստի
այդ կալուածին մէջ:

Աւելորդ ըլլայ թերեւ յիշել թէ,
ինչպէս գրքին անունը կը թեւադրէ,
լայն տեղ է տրուած ժԳ. դարու անդաւ-
գական մանրանկարիչ Թարս Ռօսինի:

Կրկին կը շնորհակտութեամբ Հոգեշնորհ
Հեղինակը և կը ժողովներ իրեն յաւելաւ
եռանդ՝ անխնայ պրպտումներու և հետե-
ւողական ուսումնասիրութիւններու գինը
հողդ հրատարակութիւններով ճոխացնե-
լու մեր կրօնական գրականութեան ան-
տրիական մնալու ճակատագրին ենթակա-
յածուն:

ԳԵՂՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ